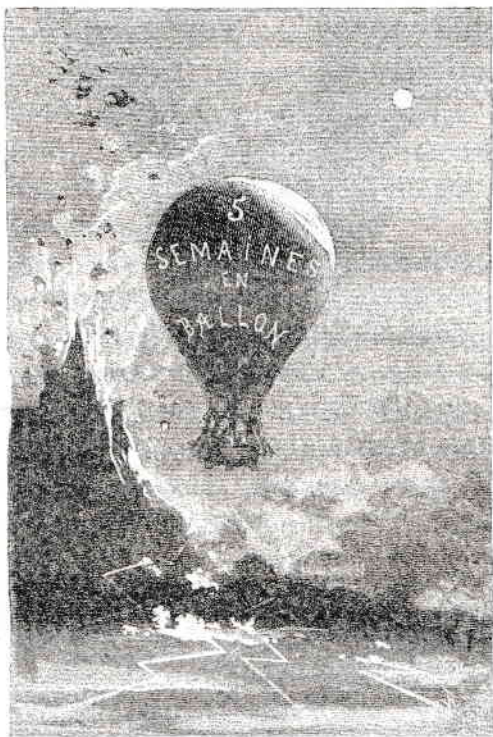

LBRIS | Jules Verne We know
BOOKS

Cinci săptămâni în balon

REGIS

Cuprins

CAPITOLUL I.....	3
CAPITOLUL II	10
CAPITOLUL III.....	14
CAPITOLUL IV	21
CAPITOLUL V.....	26
CAPITOLUL VI.....	32
CAPITOLUL VII.....	41
CAPITOLUL VIII	47
CAPITOLUL IX	52
CAPITOLUL X.....	56
CAPITOLUL XI	65
CAPITOLUL XII.....	73
CAPITOLUL XIII	79
CAPITOLUL XIV	88
CAPITOLUL XV	97
CAPITOLUL XVI	105
CAPITOLUL XVII.....	114
CAPITOLUL XVIII	121
CAPITOLUL XIX	127
CAPITOLUL XX.....	134
CAPITOLUL XXI	141
CAPITOLUL XXII.....	149

CAPITOLUL XXIII	157
CAPITOLUL XXIV.....	164
CAPITOLUL XXV	170
CAPITOLUL XXVI.....	176
CAPITOLUL XXVII.....	182
CAPITOLUL XXVIII.....	189
CAPITOLUL XXIX.....	195
CAPITOLUL XXX	202
CAPITOLUL XXXI.....	207
CAPITOLUL XXXII.....	213
CAPITOLUL XXXIII	219
CAPITOLUL XXXIV	224
CAPITOLUL XXXV	233
CAPITOLUL XXXVI.....	238
CAPITOLUL XXXVII	244
CAPITOLUL XXXVIII.....	251
CAPITOLUL XXXIX.....	256
CAPITOLUL XL	260
CAPITOLUL XLI.....	268
CAPITOLUL XLII	273
CAPITOLUL XLIII.....	282

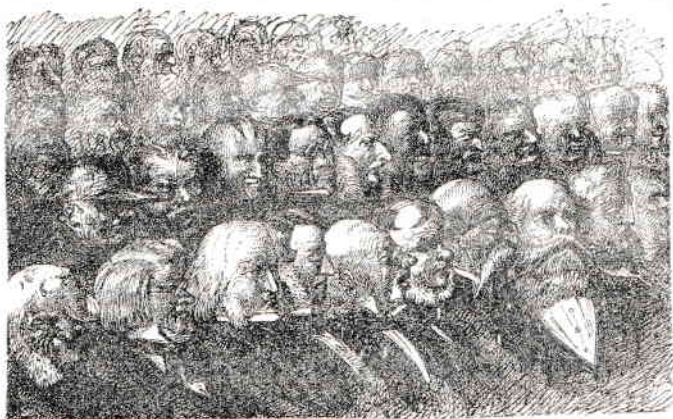
CAPITOLUL I

UN SFÂRȘIT DE DISCURS FOARTE APLAUDAT. PREZENTAREA DOCTORULUI SAMUEL FERGUSSON. „EXCELSIOR”. PORTRETUL ÎN PICIOARE AL DOCTORULUI. UN FATALIST CONVINS. CINĂ LA TRAVELLER'S CLUB. NUMEROASE TOASTURI OCAZIONALE.

Era o mare îmbulzeală de ascultători în ziua de 14 ianuarie 1862 la ședința Societății Regale de Geografie din Londra, piața Waterloo nr. 3. Președintele, șir Francis M... făcea onorabililor săi colegi o importantă comunicare printr-o cuvântare des întreruptă de aplauze.

Această rară toană de elocință se termina în cele din urmă prin câteva fraze sforăitoare, în care se revărsa din belșug patriotismul.

„Anglia a mers pururea în fruntea națiunilor (căci s-a observat că națiunile în genere merg unele în capul altora) prin îndrăzneala călătoriilor ei pe calea descoperirilor geografice (*Numeroase aprobări*). Doctorul Samuel Fergusson, unul dintre glorioșii ei copii, nu va lipsi obârșiei sale. (Din toate părțile: Nu! Nu!) Această încercare dacă va izbuti (va izbuti), va lega, completându-le, noțiunile irosite ale cartografiei africane (*aprobări furioase*), și dacă va cădea (niciodată!

niciodată!) va rămâne cel puțin una din cele mai îndrăznețe zămisliuri ale geniului omenesc! (*Ropote frenetice.*)

— Ura! Ura! strigă adunarea electrizată de aceste mișcătoare cuvinte.

— Ura! îndrăznețul Fergusson! exclamă unul dintre cei mai expansivi membri ai auditoriului.

Strigăte entuziaste izbucniră. Numele lui Fergusson fu rostit de toate gurile, și suntem îndreptățiți a crede că izbuti în chip ciudat să treacă prin gâtlejurile engleze. Sala de ședință fu zguduită.

Și erau totuși acolo numeroși îmbătrâniți, obosiți, îndrăzneți călători pe care firea lor drumeață îi plimbase în cele cinci părți ale lumii.

Toți — mai mult sau mai puțin — trupește sau moralicește — scăpaseră de înecuri, de focuri; de securile pieilor-roșii, de măciucile sălbaticilor, de stâlpul de chin, de stomacurile polineziene! Dar nimic nu putea să le oprească bătăile inimilor în timpul cuvântării lui sir Francis M... și cât poate cuprinde memoria omenească, acesta era cel mai frumos succes oratoric al Societății Regale de Geografie din Londra.

Dar în Anglia entuziasmul nu se ține numai cu vorbe. El bate monedă mult mai repede încă decât cântarul lui „The Royal Mint”. O plată de încurajare fu votată pe loc în favoarea doctorului Fergusson, și se ridică la cifra de două mii cinci sute de lire. însemnătatea sumei era proporțională cu însemnătatea întreprinderii.

Unul dintre membrii societății interpelă pe președinte, spre a afla dacă doctorul Fergusson nu va fi oficial prezentat.

— Doctorul stă la dispoziția adunării! răspunse sir Francis M...

— Să intre! strigă cineva, să intre! E bine să fie văzut cu proprii ochi un om de o îndrăzneală atât de extraordinară!

— Poate că această de necrezut propunere, spuse un bătrân comandor apoplectic, nu a avut altă țintă decât să ne mistifice!

— Și dacă doctorul Fergusson n-ar fi existat? strigă o voce răutăcioasă.

— Ar fi trebuit născocit, răspunse glumind un membru al acestei serioase Societăți.

— Să între doctorul Fergusson, spuse cu simplitate Francis M...

Și doctorul intră în mijlocul unui ropot de aplauze, de altfel câtuși de puțin mișcat.

Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, de statură și de constituție obișnuită, temperamentul lui sângeros se dădea de gol printr-o colorație închisă a obrazului; avea un chip rece, cu trăsături regulate, cu un nas puternic; nasul ca o cârmă de corabie al omului ursit descoperirilor; ochii lui, foarte dulci, mai mult inteligenți decât îndrăzneți, dădeau un mare farmec fizionomiei sale, brațele îi erau lungi și picioarele se puneau pe pământ cu greutatea cutreierătorului de rasă.

Gravitatea liniștită respira în toată făptura doctorului, și nu-i trecea prin minte că putea fi unealta celei mai nevinovate înșelăciuni.

Așa că uralele și aplauzele nu conțină decât în clipa când printr-un gest binevoitor, doctorul Fergusson ceru să se facă tăcere. Se îndreptă spre jilțul pregătit pentru prezentarea lui; apoi în picioare, fix, cu privirea energică, ridică spre cer arătătorul mâinii drepte, deschise gura și rosti acest singur cuvânt:

„Excelsior!”

Nu! Nici întrebarea neașteptată a domnilor Bright și Cobden, nici cererea de fonduri a lordului Palmerston pentru a cuirasa stâncile Angliei, nu căpătară un astfel de succes. Succesul lui șir Francis era întrecut, și chiar cu vârf și îndesat. Doctorul se arată totodată sublim, mare, cumpătat și măsurat; el spusese cuvântul situației:

„Excelsior!”

Bătrânul comandor, cu totul alipit de acest om ciudat, ceru trecerea „în întregime” a cuvântării lui Fergusson în

The Proceeding of the Royal Geographical Society of London*.
Cine era așadar doctorul acesta și cărei întreprinderi avea să se dăruiască?

Tatăl tânărului Fergusson, un viteaz căpitan din marina engleză, întovărășise pe fiul său încă din cea mai fragedă vârstă, la primejdiile și aventurile meseriei sale. Acest vrednic copil, care părea să nu fi știut ce este teama, vesti în curând o minte vioaie, o inteligență de cercetător, o remarcabilă înclinație către lucrările științifice, în afară de aceasta arăta o dibăcie puțin obișnuită de a ieși din încurcătură; nu a fost niciodată stânjenit de ceva, nici chiar să întrebuițeze pentru prima oară furculița, lucru la care îndeosebi copiii se pricep așa de puțin.

În curând închipuirea lui se aprinse la citirea îndrăznețelor isprăvi ale explorărilor maritime; urmări cu patimă descoperirile ce semnală prima parte a veacului al XIX-lea; visa gloria lui Mungo-Park, a lui Bruce, a lui Caillie, a lui Levaillant și-ntrucâtva pe aceea a lui Selkirk, a lui Robinson Crusoe, care nu i se părea mai prejos. Câte ore bine întrebuițate nu le petrecu el cu dânsul în insula Juan Fernandez! Aproba ades ideile marinarului părăsit; uneori îi discuta planurile; el ar fi făcut în alt fel, poate mai bine sau cel puțin cu siguranță tot atât de bine! Dar, hotărât lucru, n-ar fi plecat niciodată din insula aceea binecuvântată, unde era fericit ca un rege fără supuși... nu, chiar dacă ar fi fost vorba să ajungă primul lord al amiralității!

Gândiți-vă acum că aceste înclinări se dezvoltară în timpul tinereții sale aventuroase, aruncată în cele patru părți ale lumii. Tatăl lui, ca om învățat, nu lipsea niciodată a întări această vie inteligență prin studii serioase de hidrografic, de fizică și de mecanică, cu oarecare noțiuni de botanică, de medicină și de astronomie.

La moartea vrednicului căpitan, Samuel Fergusson, în vârstă de douăzeci și doi de ani, făcuse ocolul lumii;

* Buletinul Societății Regale de Geografie din Londra.

se înrola în corpul inginerilor bengalezi și se distinse în mai multe afaceri; dar acea viață de ostaș nu-i convenea; fiindu-i indiferent să comande, nu-i plăcea să se supună. Își dădu demisia și aici vânând, aici botanizând, se urcă spre miazănoaptea peninsulei indiene și o străbătu de la Calcutta până la Surat. O simplă plimbare de amator.

De la Surat îl vedem trecând în Australia și luând parte în 1845 la expediția căpitanului Stuart, însărcinat să descopere această mare Caspică ce se bănuiește că există în centrul Noii Glande.

Samuel Fergusson se întoarse în Anglia pe la 1850, și stăpânit mai mult ca oricând de diavolul descoperirilor, însoți până la 1853 pe căpitanul Mac Clure în expediția ce înconjură continentul american, de la strâmtoarea de Behring până la capul Farewel.

Cu toate ostenele de tot soiul și sub toate climatele, constituția lui Fergusson rezista de minune; trăia la largul lui în cele mai mari lipsuri, era tipul călătorului desăvârșit al cărui stomac se strânge sau se întinde, după voie, ale cărui picioare se lungesc ori se scurtează, după lungimea culcușului ocazional, care adoarme în orice ceas din zi și se deșteaptă la orice oră din noapte.

Nimic mai uimitor atunci, decât să regăsim pe neobositul nostru călător vizitând, de la 1855 până la 1857 tot apusul Tibetului, în societatea fraților Schlagintweit și aducând din această explorare observații curioase de etnografie.

În timpul acestor diferite călătorii, Samuel Fergusson a fost corespondentul cel mai harnic și mai interesant al lui „Daily Telegraph”, acest ziar de un penny*, al cărui tiraj se urcă până la o sută patruzeci de mii de exemplare pe zi**, și abia ajunge la mai multe milioane de cititori. Deci era bine cunoscut acest doctor, cu toate că nu era membru al nici unei

* Moneda ce valora odinioară aproape zece bani antebelici.

** Lucrarea a fost scrisă la 1856 deci e vorba de tirajul de atunci, care azi a ajuns la peste un milion de exemplare.

instituții de învățați, nici al Societăților regale geografice din Londra, Paris, Berlin, Viena, ori Petrograd, nici al Clubului Călătorilor, nici chiar al „Royal Polytechnic Institution” unde trona prietenul său, statisticianul Kokburn.

Acest învățat îi propuse chiar într-o zi, să dezlege următoarea problemă, spre a-i fi pe plac: dat fiind numărul milelor* străbătute de doctor în jurul lumii, cât a făcut mai mult capul decât picioarele, în urma diferenței razelor? Sau mai bine, fiind cunoscut acest număr de mile străbătute de picioarele și de capul doctorului, să-i calculeze mijlocia exactă aproape la linie.

Dar Fergusson stătea pururea mai presus de asociațiile de învățați, fiind din Biserica militantă și nu flecăritoare; el găsea timpul mai bine întrebuințat în a cerceta, decât a discuta, în a descoperi, decât în a vorbi.

Se povestește că un englez veni într-o zi la Geneva cu scopul să viziteze lacul; fu urcat într-una din acele trăsurile vechi, în care oamenii stau pe margini, ca în omnibuze: deci, se făcu că, din întâmplare, englezul fu așezat cu spatele spre lac; trăsura își făcu în liniște călătoria-i circulară, fără ca el să se fi gândit să se întoarcă o singură dată și se înapoie la Londra încântat de lacul Geneva.

Doctorul Fergusson se întoarse, și încă de mai multe ori, în timpul călătoriilor sale, și se întoarse atât de bine, încât văzu multe. În această privință se supunea firii sale, de altminteri și avea cuvinte întemeiate să credem că era întrucâtva fatalist, dar de un fatalism foarte ortodox, bizuindu-se pe el, și chiar pe Providență; spunea că era mai mult împins, decât atras în călătoriile sale, și străbătea lumea aidoma ca o locomotivă, care nu se conduce, dar pe care o călăuzește drumul.

„Nu eu urmez calea, zicea el, ci drumul vine după mine.”

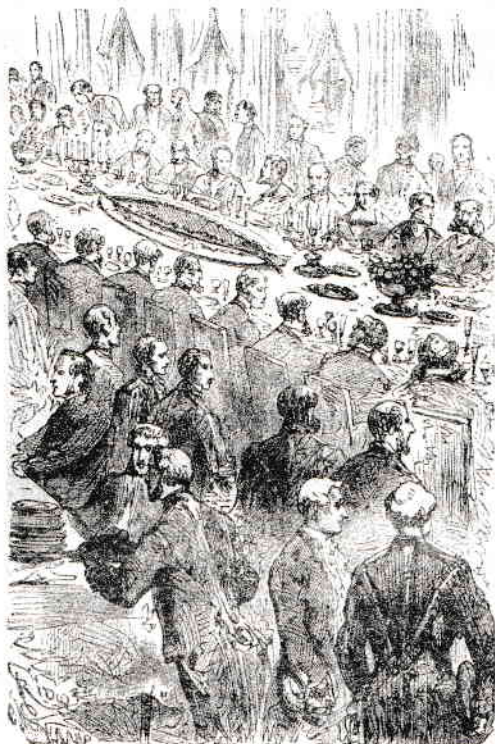
Deci nimeni nu se va mira de sângele rece cu care primi el aplauzele Societății Regale; era mai presus de aceste minciuni, fiind lipsit de trufie și încă mai puțin de deșertăciune;

* O milă englezească este egală cu 1 km și 600 m.

găsea foarte simplă propunerea ce-o făcuse șir Francis M... președintelui și nici nu băga de seamă strașnicul efect nemărginit ce-l produsese acesta.

După ședință, doctorul fu condus la Traveller's Club în Pall-Mall; aici se pregătise un ospăț minunat în cinstea lui; însemnătatea felurilor servite fu în legătură cu însemnătatea insului, și cega care figura la acest măreț ospăț, nu era mai scurtă de trei degete, decât cum era de lung Samuel Fergusson în persoană.

Toasturi numeroase se ridicară cu vinurile Franței pentru călătorii celebri, care umblaseră pe pământul Africii. Se bău în sănătatea ori în amintirea lor, și în ordine alfabetică, (ceea ce e lucru foarte englezesc) pentru Abbadie, Adams, Adamson, Anderson, Arnaud, Baikie, Baldwin, Barth, Batu-

da, Beke, Beltrame, Berba, Bimbachi, Bolognesi, Bolwik, Bolzoni, Bonnemain, Brisson, Browne, Bruce, Brun-Rolet, Burchell, Burckhardt, Burton, Caillaud, Caillie, Campbell, Chapman, Capperton, Clot-Bey, Colomieu, Courval, Cumming, Cuni Debono, Decken, Denham, Desavanchers, Dickson, Dickson, Dochard, Duchailu, Dun-

can, Durând, Duroule, Duveyrier, Erhardt, d'Escayrac de Lauture, Ferret, Fresnel, Galinier, Galton, Geoffroy, Golberry, Hahn, Halm, Haranier, Hecquarat, Heuglin, Hornemann, Houghton, Imbert, Kaufmann, Knoblecher, Krapf, Kummer, Lafargue, Laing, Lajaille, Lambert, Lamiral, Lampriere, John Lander, Richard Lander, Lefebvre, Lejean, Levailant, Livingstone, Maccarthie, Maggiar, Maizan, Malzac, Moffat, Mollien, Monteiro, Mogrison, Mungo-Park, Neimans, Overwey, Panet, Partarieau, Pascal, Pearse, Peddie, Peney, Petherick, Poncet, Prax, Raffenel, Rath, Rebmann, Richardson, Riley, Ritchie, Rochet d'Hericourt, Rongăwi, Roscher, Ruppel, Saugnier, Speke, Steidner, Thibaud, Thompson, Thornton, Toole, Tousny, Trotter, Tuckey, Tyrwitt, Vaudey, Veyssiere, Vincent, Vinco, Vogel, Wahlberg, Warington, Washington, Werne, Wild, și în cele din urmă pentru doctorul Samuel Fergusson, care, prin încercarea lui de necrezut, trebuia să lege datele acestor călători și să completeze seria descoperirilor africane.

CAPITOLUL II

UN ARTICOL DIN „DAILY TELEGRAPN” RĂZBOI ÎNTRE ZIARE SAVANTE. DL. PETERMANN SUSȚINE PE PRIETENUL SĂU DOCTORUL FERGUSSON. RĂSPUNSUL ÎNVĂȚATULUI KONER. RĂMĂȘAGURI PRINSE. DIFERITE PROPUNERI FĂCUTE DOCTORULUI.

A doua zi, în numărul său din 15 ianuarie, „Daily Telegraph” publică un articol astfel întocmit:

Africa își va descoperi în sfârșit taina întinselor sale pustietăți; un Oedip modern ne va da dezlegarea acestei enigme pe care învățații a șaizeci de veacuri n-au putut-o afla. Odinioară se căutau izvoarele Nilului, fontes Nili quaerere, se socotea ca o încercare nebunească, o himeră de neînfăptuit.

Doctorul Barth, urmând până la Sudan, calea trasă de Denham și Clapperton; doctorul Livingstone, înmulțindu-si cercetările îndrăznețe de la capul Bunei Speranțe până la bazinul Zambezului; căpitanii Burton și Speke prin desco-

perirea marilor lacuri lăuntrice, au deschis trei căi civilizației moderne; punctul lor de întretăiere, unde nici un călător n-a putut ajunge încă, este însăși inima Africii. Aici trebuie să năzuie toate silințele.

Ori, lucrările acestor îndrăzneți pionieri ai științei, vor fi reînnodate prin îndrăzneță încercare a doctorului Samuel Fergusson, ale cărui frumoase explorări cititorii noștri le-au apreciat ades.

Acest descoperitor (discoverer) își propune să străbată în balon toată Africa de la răsărit la apus. Dacă suntem bine informați, punctul de plecare al acestei călătorii surprinzătoare ar fi insula Zanzibar, pe coasta orientală. Cât despre punctul de sosire numai Providenței îi este dat să știe.

Propunerea acestei explorări științifice a fost făcută ieri în mod oficial la Societatea Regală de Geografie; o sumă de două mii cinci sute de lire s-a votat pentru a se întâmpina cheltuielile întreprinderii.

Vom ține pe cititorii noștri la curent cu această încercare, care este fără seamăn în analele geografice.

După cum se înțelege, articolul acesta a avut un foarte mare răsunet; stârnește mai întâi furtunile neîncrederii; doctorul Fergusson trecu drept o faptură curat himerică, născocită de domnul Barnum, care după ce a lucrat în Statele-Unite, se pregătea să „facă afaceri” și în Insulele Britanice.

Un răspuns glumeț apărură la Geneva în numărul din februarie al „Buletinului Societății Geografice”; el zeflemisea în mod spiritual Societatea Regală din Londra „Travellers's Club” și cega fenomenală.

Dar domnul Petermann, în ale sale „Mittheilungen”, publicate la Gotha, reduse ziarul din Geneva la tăcerea cea mai absolută. Domnul Petermann cunoștea personal pe doctorul Fergusson și punea cheazășie pentru curajul îndrăznețului său prieten. De altfel în curând nu mai fu cu putință nici o îndoială; la Londra se făceau pregătiri de călătorie, fabricile din Lyon primiseră o însemnată comandă de mătase pentru

construirea aerostatului; în sfârșit, guvernul britanic punea la îndemână doctorului pentru transport Le Resolute, comandat de căpitanul Pennet.

Îndată se iviră mii de încurajări, izbucniră mii de fritiseli. Amănuntele întreprinderii apărură pe larg în Buletinele Societății Geografice din Paris; un articol însemnat se tipări în „Noile anale de călătorii, de geografie, de istorie și de arheologie” ale domnului V.A. Malte Brun; o lucrare amănunțită publicată în „Zeitschrift fur Allgemeine Erdkunde”, de doctorul W. Koner, dovedi în mod victorios puțința călătoriei, sortii ei de izbândă, felul piedicilor, infinitele varietăți ale felului locomoțiunii pe calea aeriană; critică numai punctul de plecare și indică mai bine Masuahul, un mic port al Abisiniei, de unde James Bruce pornise în 1768 în căutarea izvoarelor Nilului.

De altfel el admira fără rezervă acest spirit energic al doctorului Fergusson, și această inimă de trei ori învăluită în pavază de aramă, care zămislea și încerca o astfel de călătorie.

„North American Review” nu văzu cu plăcere o astfel de glorie păstrată Angliei; el luă propunerea doctorului în glumă și îl îmbie să meargă până în America, când va fi pe o cale așa de bună.

Pe scurt, fără a mai pune la număr ziarele din toată lumea, nu fu o publicație științifică, începând de la „Ziarul Misiunilor evanghelice”, până la „Revista algeriană și colonială”, de la „Analele de propagandă ale credinței”, până la „Church Missionary Intelligencer”, care să nu povestească faptul sub toate formele.

Rămășaguri însemnate se prinseră la Londra și în Anglia: I. În privința existenței reale sau presupuse a doctorului Fergusson; II. În privința călătoriei în sine, care nu se va încerca după unii, care se va întreprinde după alții; III. În privința chestiunii de a se ști dacă va izbuti sau nu; IV. Privitor la probabilitatea sau neprobalitatea înapoierii doctorului Fergusson.